

SYDSVENSKAN

”Jag ville provocera och få folk att tänka på ett annat sätt”

INGEN SEKTION Hon slog igenom med en roman om livet på den mongoliska slätten och blev snart en av Tjeckiens mest hyllade samtidsförfattare. Nu är Petra Hůlová aktuell på svenska med en pornografisk monolog. Sydsvenskan träffade henne på hennes bar i Prag.

Text: Arvid Jurjaks

Publicerad 15 mars 2015 04.00 · Uppdaterad 15 mars 2015 04.00

Vill du bli penetrerad av en shoppingberoende, tjeckisk lyxhora i hennes plastigt inredda lägenhet? Det är vad Petra Húlová erbjuder. En elak, självupptagen och ständigt malande stämman som på 140 sidor borrar sig in i läsarens hjärna med utläggningar om ståkukar, pedofili och inoljade fittor.

”En plastig trea” är inte helt lätt att greppa. Och när den skulle ges ut på tjeckiska för nio år sedan

var det inte utan att författarens familj protesterade.

– Min mamma var starkt emot publiceringen. Hon trodde jag skulle förstöra mitt rykte, att min pojkvän skulle dumpa mig och att min mormor skulle hoppa ut genom fönstret, säger Petra Hůlová.

Det är årets första vårdag i Prag. Hundar parar sig i parken ovanför stationen, och i solskenet sitter ungdomar och röker gräs med teatraliskt njutningsfulla gester.

På Krymská, en smal gata i ett område som tidigare var ruffiga arbetarkvarter sydöst om stadens pittoreska centrum, har Petra Hůlová öppnat en bar, Zenit, tillsammans med sin pojkvän, Lukáš Havlena. En hel del spritsorter, men bara två öl i tappkranarna. I en ölstad som Prag?

– Öl är för billigt. Det går inte om folk kommer hit och bara köper öl, och sedan sitter här i timmar, säger Lukáš Havlena.

Stället har i alla fall blivit ett vattenhål för traktens kreativa själar och ibland bjuds författare och konstnärer in för att bestämma över menyn.

– Jag tror att de tillfällena är ganska unika här. Jag känner inte till något annat ställe i Prag som låter andra använda deras kök på det sättet, säger Petra Hůlová.

Den här eftermiddagen är det dock tomt och stilla i lokalen. Lukáš Havlena slipar knivar medan Petra Hůlová med eftertänksam långsamhet berättar om den där provocerande och snuskiga stämman i ”En plastig tree”, som inleder hela boken med en nedlåtande beskrivning av en ful och smutsig kollega som väntar på torskar i ett gathörn.

– Jag hade åkt till Sankt Petersburg för att jag ville skriva i samma stad som Dostojevskij. Jag skrev i ungefär två månader, och kämpade med en text som jag inte riktigt gillade eller tyckte var intressant. Till slut insåg jag att jag hade misslyckats, och jag gick ut för att ha en typisk författardepression med öl och cigaretter. Det var då jag såg den här kvinnan som beskrivs i bokens inledning. Jag blev förvånad över hur jag såg på henne, samtidigt som en elak röst började tala inom mig. Jag rusade tillbaka till mitt rum och började skriva, och efter tio dagar var boken klar.

”Hålla vikten och inte lukta illa. Jag känner inte till någon annan princip som är lika viktig”, klargör rösten i början, innan den bjuder in läsaren i sin skruvade tankevärld där inte mycket är heligt. Visst, hon gillar inte så kallade ”lektfarbröder” som tänder på barn.

Men hon förstår dem.

Och efter ett litet klargörande att hon inte skulle döma om någon skulle bli upphetsad beskriver hon sedan relativt ingående och med en språklig hejdlöshet två pedofila scener.

– Jag ville inte göra ett porträtt av ett stackars prostituerat offer. Jag ville heller inte skriva en bok som gjorde män till onda djur. Jag ville provocera och få folk att tänka på ett annat sätt, se saker från en annan vinkel. Kvinnan i boken är inget offer, men heller ingen smart feminist. Hon är bara annorlunda och svår att greppa, säger Petra Hůlová.

Hon säger att inspirationen att skriva en pornografisk text funnits hos henne ett tag.

– Jag hade fått idén när jag läste en av Elfriede Jelineks böcker. Och plötsligt hände det bara.

Petra Hůlová slog igenom redan med debuten ”Allt detta tillhör mig” 2002. Berättelsen om flera generationer kvinnor i fattigdomens Mongoliet gjorde den då 23-åriga antropologstudenten till en av 00-talets mest lästa författare i Tjeckien.

Romanen har blivit den bok som man läser inför sin resa till Mongoliet, på samma sätt som Zac O’Yeahs ”Guru!” läses inför Indienresan, eller Jung Changs ”Vilda svanar” inför Kinaresan.

Idag tvekar Petra Hůlová dock inför sin genombrottsbok.

– Du vet, jag har förmodligen förändrat folks syn på Mongoliet genom den boken. Men vid den tiden brydde jag mig inte. Jag var rätt säker på att jag kände till landet. Jag hade bott där en del och jag kunde språket.

Hon känner dock fortfarande starkt för landet, och när hon öppnade sin bar förra sommaren bjöds det på traditionell mongolisk mat.

– Det finns en mentalitet i Mongoliet som ligger nära mig själv. Jag uppfattar det som att många i landet accepterar olika svårigheter som en del av livet. Det känner jag igen hos mig själv, och det var nog också därför jag trivdes så bra där, säger hon.

En bit in på Zenit finns en hylla med ett 20-tal boktitlar. ”Vi håller koll på den tjeckiska skönlitteraturen åt dig”, står det med vit text på väggen intill. Urvalet i hyllan är från 2014 och Petra Hůlovás eget.

Hon undervisar i tjeckisk samtidslitteratur och läser det mesta som ges ut i landet, som fostrat giganter som Franz Kafka och Milan Kundera.

Sedan revolutionen 1989 som ledde till att Tjeckoslovakien gjorde sig kvitt sitt kommunistiska styre och delades i två har tjeckiska författare brottats med hur de ska fortsätta skriva samhällskritiskt.

Petra Hůlová tror att det har behövts en distans till frigörelsen och det samhälle som följde.

– Flera författare hade själva en bakgrund som dissidenter. För många av dem var det svårt att skriva kritiskt av rädsla för att framstå som försvarare av den gamla regimen. Men enligt mig har författaren ett uppdrag att vara kritisk, inte bara gentemot människans inre liv, utan också i termer av politik och samhälle. Och den funktionen stängdes av hos många. Men det har börjat förändras på senare tid, och idag är de mest intressanta texterna de som tar sig an det som händer i det tjeckiska samhället idag, säger Petra Hůlová, och tipsar om författare som Marek Šindelka, Václav Kahuda och Emil Hakl.

Även hon själv har slutat rikta blicken mot fjärran platser – förutom Mongoliet har hennes tidigare romaner även utspelat sig i New York. Istället har Petra Hůlová i allt större utsträckning valt att fokusera på det som finns i hennes omedelbara närhet, som ”För medborgarnas bästa” från 2010 som utspelar sig just under revolutionen 1989, och som var hennes andra roman att översättas till svenska. Eller förra årets ”Macocho”, den mest självreflexiva bok som hon skrivit.

– Det som jag ville skriva om kunde jag tidigare bara skriva om om jag förlade handlingen till en plats långt bort, så det inte skulle kännas så personligt för mig. Idag är jag mer självsäker och har

börjat se de historier som finns runt omkring mig. Det lokala är inte längre bara grått och familjärt. Det har börjat bli färgglatt, säger Petra Hůlová.

PETRA HŮLOVÁ

Ålder: 35.

Bor: Prag, Tjeckien.

Aktuell: Med romanen ”En plastig trea” som ges ut på Malmöförlaget Rámus i översättning av Marie Wenger. Har skrivit ytterligare sju romaner, varav ”Allt detta tillhör mig” (2011) och ”För medborgarnas bästa” (2013) finns på svenska. Hůlová är även översättare från Slovakiska, och även initiativtagare till nystartade tjeckiska författarförbundet.